

KRONIČARSKI ZAPISI IZ 18. STOLJEĆA

Ljudevit MARAČIĆ, Rim

Pred nešto više od desetak godina »Biblioteca Antoniana« u Padovi objavila je šest vrlo debelih i opsežnih svezaka pod naslovom »Archivio Sartori«. Djelo sadrži razne dokumente iz povijesti i franjevačke umjetnosti na području Provincije sv. Antuna franjevac konventualaca. Budući da je ova, skupa s Provincijom sv. Jeronima, dijelila stoljećima zajedničku sreću i kob istoga političkoga gospodara, i da na području Mletačke Republike nije bilo drugih provincija franjevac konventualaca, svatko razuman složit će se u tome da ima mnogo zajedničkih crta koje povezuju ove dvije bratske provincije, koje su veći dio austrijskog razdoblja političke vlasti čak provele zajedno kao Ujedinjena provincija (1827. do 1908.). Ipak, teško se složiti s kriterijem da se pod nazivom Provincije sv. Antuna obrađuje građa dalmatinskih samostana, koji su i u vrijeme ujedinjenja bili očuvali autonomiju pripadanja Svetom Jeronimu. No, s druge strane, nitko neće ni požaliti što u tako vrijednom djelu ima i toliko vrijednih naših podataka i starih dokumenata, do kojih je fra Antonio Sartori došao tijekom svojega života, a do kojih bismo s naše strane teško doprli. Zahvaljujući tom djelu, olakšan je i rad na proučavanju prošlosti naših samostana, posebno onih u Istri, koji su (ne samo geografski) bili nekako najviše povezani s Padovom. Nije potrebno posebno isticati da smo iz djela »Archivio Sartori« (posebno pod natuknicom »Parenzo« i »Pirano«) uzeli mnoge podatke za ovaj rad.

* * *

18. stoljeće bilo je osobito uspješno pokušajima raznih fratara Provincije sv. Jeronima da svojim zapisima otmu zaboravu prošlost samostana u kojima su živjeli. Pritom valja istaknuti i ovu značajku: od danas sačuvanih kronika, nijedan od njihovih autora nije po rođenju pripadao samostanu čiju je prošlost bilježio, čak je dolazio iz daljnjih krajeva, ali je toliko zavolio svoj novi samostan, da mu se želio odužiti bilježenjem njegove povijesti. U toj njihovoj naklonjenosti pokatkad je objektivnost bila na iskušenju.

Po opsežnosti, ali i literarnoj formi, prvo mjesto nesumnjivo pripada *PM Santu Brandoliniju*, dok su manjeg dosega zapisi *PM Feliksa Bartolija*, a dobre namjere *P. Petra Tranija* obilno su nadilazile njegove sposobnosti. Zahvaljujući njima mi danas možemo gotovo do u sitnice iskonstruirati mozaik ljudi i zbivanja porečkog i piranskog samostana, čak i iscrtati katastarske čestice i vlasničko stanje ovih starih i poviješću bogatih zajednica.

* * *

U uvodu svoje bogate kronike, kojoj je dao ime *Cattastico d'oro*, Brandolini otkriva osnovne podatke o sebi. Budući da suvremeni čitatelj nije naviknuo na takav način uvodjenja, u prijevodu donosimo autorove riječi: »Serafskom ocu i patrijarhu sv. Franji! Tek što sam došao do upotrebe razuma, ja sam u toj nježnoj dobi, o serafski oče, u svom srcu njegovao dobar duh borca pod Vašim barjakom, znajući da to može donijeti koristi mojemu slabom talentu. Zbog neobičnih i probojnih napetosti koje su nadimale moj duh, okasnio sam s ulaskom u Red, ali osnažen Vašim uspjelim nadahnućima, uz pomoć beskrajne dobrote našega Boga, uspio sam doći do željene luke. Navukao sam, dakle, sveto odijelo 27. prosinca 1730. u crkvi Blažene Djevice na otoku Barbani, nešto podalje od Grada, i odatle sam započeo svoj hod prema gradu Poreču, gdje sam obavio novicijat. U to sam vrijeme osjećao u grudima raspaljenu žudnju da naučim znanosti, i zbog toga sam krenuo u Italiju, gdje je doktorat okrunio moje namisli. Nakon toga sam prionuo što je više moguće donijeti kakvu korist našem Redu, ali sam otkrio da je moj slabi um nesposoban poduzeti veće zahvate, pa sam zbog toga odlučio uložiti sve svoje sile da pomognem svojem siromašnom samostanu u Poreču, samostanu koji su razarali brojni neprijatelji, ali je zahvaljujući Gospodinu i Vašoj svetoj zaštiti, serafski oče, uvijek izašao kao pobjednik. I da bi za sljedeće godine samostan stekao mir, ili bar bio spreman na obranu od svih napada, mislio sam stvoriti ovaj katastik na čast i slavu Vašega svetog imena, uvjeren da pod Vašim zagovorom neće doći u opasnost, kao što se dogodilo starom katastiku koji je jadno propao. Vama, dakle, moj oče i veliki patrijarše, povjeravam ove svoje jadne muke, Vama ih preporučujem da bi dugo poživjele, i na kraju Vas molim da mi ime bude upisano u Knjigu života, te tako postignem sretnu sudbinu da zajedno s Vama hvalim i blagoslivljam u cijeloj vječnosti našega velikog Boga. Tako neka bude!«

Nakon posvete ovog djela svetom Franji Asiškom, i naznake nekoliko šturih biografskih podataka o sebi, Brandolini se u uvodu obraća čitatelju i iznosi dva razloga zbog kojih je djelu dao naziv »Cattastico d'oro«: zbog dragocjenih podataka koje posjeduje, a potom zbog velikih napora (koji se mogu odvagnuti težinom zlata), sa svrhom da pronade i skupa sredi sve ove dragocjenosti. Ovaj katastik, dakle, sadrži nacрте svih posjeda i zemljišta, s registrom glavnih dokumenata, kao i rasprava da se očuva ono što je stoljećima dobiveno oporukama i darovnicama, kupnjom ili zamjenom. Brandolini ističe da je postojao stari katastik, ali da je izgubljen, a sav trud braće ovog samostana da ga 1620. godine pronađu, ostao je bez uspjeha. Zbog toga je Brandolini zamolio uz dozvolu gradskih vlasti da smije prekopavati po mjesnom arhivu, gdje je pronašao pregršt podataka, koje je vjerno prepisao i unio u ovaj spis.

Fra Santo Brandolini započeo je 1742. svoj mukotrni rad u Poreču, a prijateljstvo s kustosom gradskog arhiva, Markantunom Filarettom, olakšalo mu je taj po sebi neugodan posao. Prema svojem priznanju u uvodnom dijelu, prekopao je više od stotinu gradskih svezaka u arhivu, iz kojih je izvukao kopije svih dokumenata koji se odnose na porečki samostan sv. Franje. Svjestan neprocjenjive vrijednosti uloženog truda, Brandolini se na kraju toplo obraća čitatelju da nikako ne dopusti da ovaj njegov spis ikada iziđe iz samostana, čak da ga ne dadne u ruke svakoj vrsti znatiželjnika, uz završnu želju: »Moli Gospodina Boga za mene, i za sve one koji su mi pomogli, a ti u međuvremenu živi sretno!«

Rukopis je podijeljen u dva poveća razdjeljka (A i B). Brandolini najprije donosi popis notarskih protokola koje je pregledao, a sežu čak u 14. stoljeće, isto tako bilježi i građanske spise koje je isprevrtao, a najstariji potječe iz 1377. godine. Jednako tako objavljuje kopiju dvaju dokumenata iz biskupijskog arhiva, koji potvrđuju nazočnost fratara u Poreču krajem 13. stoljeća. Tu je, zatim, bezbroj kopija oporuka i darovnica, kojima je samostan bio obasipan kroz stoljeća. Dani su opisi kuća, zemljišta, vinograda, maslinika, livada, sve u vlasništvu samostana. Objavljen je potom popis svih knjiga koje samostan posjeduje. Posebno se autor osvrće na odnos s bratovštinama sv. Franje i sv. Jeronima. Zanimljivi su i prijepisi rasprava koje je samostan vodio tijekom stoljeća, posebno u vezi s pokopima u crkvi i samostanskom klausturu. Za poznavanje svjetovne povijesti mogu biti vrijedni i zanimljivi dokumenti rasprava s doseljenicima iz turskih krajeva (navode se obitelji Ivana i Petra Mirkovića, Marka Markovića i Tome Popovića), koje je Venecija potkraj 16. stoljeća naselila u opustjelu Istru, pa i u porečke krajeve, te je samostan dio svojih zemljišta ustupio u najam novodoseljenicima, ali je to često završavalo svađama i parnicama, uvijek u prilog fratara.

Vrijedni su zapisi i o životu fratara, pa ima pregršt imena i podataka za rekonstruiranje prošlosti ovoga samostana, koji je u pet stotina i nešto više svojih godina postojanja doživljavao plimu i oseku, rast, procvat i bujanje, ali i duboki pad i mrtvilo, iz čega se samostan uvijek izvlačio zalaganjem neke braće. Brandolini posebno ističe djelo i zauzetost dvojice fratara, i donosi prijepise njihovih spomen-zapisa, pa ih tako možemo i danas čitati. To su zapisi fra Franje Antuna Mucinija iz Bologne, koji je u drugoj polovici 17. stoljeća dugo vremena bio gvardijan u Poreču i uz golemo zalaganje obnovio samostan od propadanja (njegovu su zapisi isključivo imovinske naravi, opisuju radove i obnovu, dvaput donose cjelokupan inventar crkve i samostana), a bilješke fra Feliksa Bartolija, s početka 18. stoljeća, na koje ćemo se posebno osvrnuti, nešto su i polemičkoga karaktera, i također se odnose na izvršene radove u crkvi i samostanu.

Brandolinijev rukopis zapravo je podeblji svezak, dimenzija 38,5 prema 26,5 cm, uvezan u pergamentu, sa 416 stranica. Danas nedostaju neke stranice, a druge su opet ostale neispisane. Rukopis je nakon zatvaranja porečkog samostana od strane francuskih vlasti bio zagubljen, da bi se 1910. pronašao u arhivu obitelji Polesini, vlasnika porečkog samostana nakon njegova utruća 1806. godine, kada je Francesco Salata pokušao srediti i brižljivo katalogizirati arhivsku građu. Djelo nosi naslov: »Cattastico D'Oro / Del Conv.to Di S. Fran.co / Di Parenzo«. Napisano je 1753., ali ima i dodataka nakon te godine, što znači da je netko unio neke dopune, kao onu o smrti autora ovog rukopisa: »29. studenoga 1784: u osamnaest sati prešla je u drugi život duša pokojnoga mp. magistra Santa Brandolinija, rođenog u mjestu Cormons u Furlaniji, pod austrijskom vlašću, u dobi od 76 godina. Bio je doživotni definator, osam godina bio je javni učitelj u Piranu, potom učitelj u ovome biskupijskom sjemeništu, pod sretnim spomenom pokojnog biskupa mons. Negrija, dugo je vremena bio sinodalni ispitivač, čovjek dobro upućen u Sveto pismo i spekulativnu teologiju, izvanredan upravitelj ovog samostana, uporan u raspravama na sudištima, koje je dobivao, vrstan crtač zemljišta, i ovo je njegova knjiga. Sigurno će se pamti po svojem djelovanju i redovničkom ponašanju, čime je odao čast svojem Redu. Ostavio je u dobrom

stanju svoje karte i bilješke, vrlo jasno, svima koji će doći iza njega, ako budu imali volje pomagati ovom siromašnom samostanu.«

* * *

Fra Feliks Bartoli, unatoč svojem talijanskom prezimenu, ne dolazi iz talijanskih krajeva, nego je rođen u Krku, i tamo je stupio u samostan sv. Franje. Sve do 1724. godine pripadao je krčkom samostanu i nosi oznaku afilijacije »de Vegla«. No, zbog osobitih zasluga prema porečkom samostanu sv. Franje, gdje je u dva navrata vršio i službu gvardijana, počeo se potpisivati »de Parentio«, budući da je bio dobio i porečku afilijaciju. No, kad se vratio u Krk, opet je zatražio krčku afilijaciju i od 1738. opet se potpisuje »de Vegla«, sve do smrti koja ga je, u 65. godini života, iznenadila 5. veljače 1744.

Bartoli je u Poreču bio prije Brandolinija, ali su mu zapisi sačuvani zahvaljujući baš ovome, koji ih je uvrstio u svoj rukopis. Inače, Feliks Bartoli, koji je između svojih gvardijanskih službi u Poreču bio i provincijal Dalmatinske provincije sv. Jeronima (1730.–1734.), ostavio je vrlo vrijedan rukopis, koji je on nazvao »Indice delle scritture del Convento di San Francesco della citta' di Veglia, fedelmente copiate da me, fra Felice Bartoli, esprovinciale negli anni 1740, 1741–1743«. Danas se taj rukopis čuva u samostanu franjevac trećoredaca u Krku, poznat pod nazivom *Bartolijev zbornik*, a ima dvije knjige zapisa na 438 folija. U tom rukopisu Bartoli većim dijelom objavljuje prijepise raznih darovnica, ostavština, oporuka i ugovora, od 1284. do njegovih dana. Podaci nisu vremenski složeni, jer je autor prepisivao zapise notara na općini, te često uz rub stavlja svoje primjedbe i nadopune. Ovaj rukopis nema veće važnosti za poznavanje prošlosti istarskih franjevaca konventualaca (osim nekih podataka o fra Baldi Lupetini i fra Juliju Moratu, optuženima za širenje protestantskih ideja u Istri). No zato za Istru mnogo veću važnost posjeduju Bartolijevi zapisi iz 1738., kad se spremao na odlazak iz Poreča, jer u tim zabilježbama autor opisuje svoj rad i obnovu u porečkom samostanu i crkvi sv. Franje, ali se i polemički osvrće na neke prigovore. Evo, uostalom, dijela ovih zapisa prema vjernom prijepisu fra Santa Brandolinija u netom prikazanom »Cattastico d'Oro«.

18. listopada 1738. fra Feliks Bartoli iznosi izvještaj o svojoj djelatnosti u prilog porečkom samostanu: »Ne nama, Gospodine, ne nama, nego imenu svojemu slavu daj! Ne zbog osjećaja taštine, još manje iz želje da isprosim zaslugu kod ljudi, već samo da bih podao slavu Bogu, od kojega proistječu sva dobra, da bi se bjelodanom objavila čista i jedina istina, upustio sam se ja, fra Feliks Bartoli, bivši provincijal, u zapisivanje onoga što sam, uz blagoslov Gospodnji, u samo deset godina učinio u ovom samostanu, kako bi oni koji dolaze nakon mene uvijek mogli hvaliti Svevišnjega, i da se ne bi dali zavesti otrovom širenja kakve ne baš redovničke strasti.« Potom prelazi na opis ustanovljenja dviju bratovština (Gospe Karmelske i sv. Franje Paulskoga), kojima je podigao velebne oltare. Izgradio je i dostojnu menzu oltaru sv. Antuna Padovanskoga. Nagovorio je gospodu Collonelli, Becich i Napadich da uredi oltare Presvetoga Trojstva i Bezgrešne. Bratovštinu sv. Franje nagovorio je da obnovi oltar sv. Jeronima. U njegovo vrijeme podignuto je pet mramornih oltara. Proširio je vječni post na čast Bezgrešnog Začeca, uveo je devetnice pred blagdan sv. Antuna, u korizmene petke proširio je franjevačku pobožnost »Cordapia«, a svakog tjedna u crkvu je uveo klanjanje Presvetom. Nabavio je mnoge knjige za

pjevače, uredio je nove grobnice i obnovio stare. »Svim sam snagama nastojao oko božanskog časoslova i obavljanja od mene uvedenih pobožnosti.« Sakristija je prije obnove, »uz svako dužno poštovanje i čašćenje koje dugujemo svetim mjestima, izgledala više kao seoska štala negoli kao sakristija«.

Bartoli je uredio sobe u samostanu, posebno onu koja je određena za poglavare koji posjećuju braću. Pobrinuo se za kuhinju, blagovaonicu, spremište, hodnike. No posebno vrijedi istaknuti toranj, koji je izgradio i podigao »ad perpetuam memoriam«, a to je postigao povećanjem afilijacija samostanu: »To je bila moja draga briga i pažnja; sinovi će samostana uskoro uzmanjkati, a toranj će trajati stoljećima.« I tako je Bartoli, konačno, »poput Marte i Magdalene, brižnom pažnjom uspostavio samostan u stanje koje izaziva divljenje onoga koji ga je prije bio vidio«.

Prema njegovu priznanju, povećao je novčane prihode samostana »ultra medietatem«. A ako prije njegova dolaska u Poreč nisu mogli u samostanu »među svećenicima, braćom i klericima živjeti dva, tri ili najviše pet fratara, sada ih, hvala Bogu, ovdje živi desetak, čak i više. Štoviše, ja sam ih pokatkad držao dvanaest, četrnaest, čak i petnaest, i živjeli smo na ponos Redu i izgradnju svijeta.«

Bartoli se pri kraju osvrće i na razne pritužbe zbog zloupotrebe novčanih sredstava primljenih od novopridošlih članova: sveukupno je od osam novaka, sinova ovog samostana, u njegovih desetak godina gvardijanovanja, primljeno 1250 dukata, od toga je 480 utrošeno za njihovo uzdržavanje, a ostalih 770 dukata uložio je u gradnju tornja, koja je iznosila 4736 dukata.

»Prije napuštanja Poreča smatrao sam dobrim osvijetliti ove stvari za buduće naraštaje. Ne da bih stekao slavu, niti zasluge kod ljudi, ne. Već jedino, samo to, da bi božanska milost osvijetlila redovnike istinom; neka svatko spozna da je moja žrtva u skupljanju milostinje za samostan bila prožeta ljubavlju, pa neka se iz ljubavi, i to ljubavi prema Bogu, prisjete moje duše u svojim svetim žrtvama i pobožnim molitvama. Fiat, fiat!« I kako dolikuje dokumentu koji ima i uspješnu formu, autor završava informacijom i preporukom: »To ponizno moli, 18. dana mjeseca listopada 1738., fra Feliks Bartoli, bivši provincijal, vlastoručno. Isuse, Josipe i Marijo, vama preporučujem svoju dušu. Amen, amen, amen.« Nema što, imali su stari fratri smisao za formu i sadržaj, pa i kad je riječ o materijalnim izvješćima, poput ovoga fra Feliksa Bartolija, ili njegova mlađeg subrata, fra Santa Brandolinija, kojemu treba zahvaliti da su sačuvani i ovi zapisi.

* * *

Gotovo u isto vrijeme, samo nešto malo sjevernije, u Piranu uvježbava svoje arhivarsko i kroničarsko umijeće fra Pietro Trani, koji je imao nešto manje sreće za čitanje starih zapisa, pa se kod njega može naići i na pogrešan zapis, ili jednostavno preskočen detalj. No, zahvaljujući njegovu zanosu i trudu, piranski samostan danas može rekonstruirati svoju prošlost u vrlo mnogo mozaičnih kamenčića, koje je skupljao i ostavio Trani. Iz arhiva je izvukao i prepisao mnoštvo oporuka i ostavština, dao je opise brojnih solana, maslinika, vinograda i livada koje je samostan tijekom stoljeća dobivao. Opisao je kulturno blago crkve i samostana, posebno umjetničke slike koje od ove crkve i danas čine

gradsku pinakoteku. Nedostaje mu sustavnosti, ne slijedi kronološki red, pa skače s godine na godinu, vjerojatno kako je otkrivao dokumente.

U arhivu piranskog samostana sačuvani su Tranijevi zapisi *Brevi notazioni e memorie* uz dodatak: »Raccolte di passaggio da me F. Pietro Trani, figlio e Padre di questo Con.to de' Min. Con. di S. Fran. di Piran, dai Libri dell'amministrazione«. Ovim zapisima obilno se poslužio Satrori za svoju arhivsku građu o piranskom samostanu. Mi bismo se radije pozabavili jednim drugim rukopisom, koji je iz piranskog arhiva (nosi naznaku N.o 94, koju je dao sam autor) završio u knjižnici šibenskog samostana sv. Frane (N.o 136–VI, anno 1908). U tom je djelu Trani pokušao dati oblik svojevrsnom životopisu piranske braće. Nosi naslov: »*Cronologico Cattalogo, e memorie*« svećenika i braće, sinova samostana sv. Franje »della Citta' Nobiliss.ma di Pirano, dall'anno 1301 sino il corrente 1733, raccolte da' f. Pietro Trani da Pirano, e da esso dedicate Alli Molto R.R. P.P. suoi Compatriotti.« Na 25 stranica velikog formata pisac iznosi podatke i značajke 59 fratra, pripadnika piranskog samostana. Istina, nema tu mnogo nepoznatih stvari, ali su vrijedne zabilježbe uz rub, gdje je Trani naknadno upisao više vrijednih i zanimljivih primjedaba. »Archivio Sartori« ne spominje ovaj zapis, pa ga vjerojatno autor nije ni proučio.

Da je pisac imao visoke namjere, svjedoči predgovor i zaključak djelu. Počinje tvrdnjom da su ga dva razloga potaknula da piše: »Dug i genij; prvi ga obvezuje, drugi ga zanosi do zadovoljstva.« Ako čitatelj nađe neke literarne značajke, piše u predgovoru, to ne treba pripisati autoru, već djelu ljudi koje želi opisati. Slično i u zaključku pisac otklanja svaku pohvalu na svoj račun i usmjerava je Bogu, koji je jedini dobar. A ako je nešto slabo izrekao ili krivo prenio, to valja pripisati njemu. Čitatelja moli, ako nađe pogreške, da blagohotno ispravi ovaj rad u koji je uložio mnogo truda. »Za to molim, tako se nadam, i tako neka bude!«

Djelo je pisano talijanskim jezikom, rukopisom koji je dosta teško čitati. Kao zanimljivost valja istaknuti da pisac među istaknute članove samostana stavlja i sebe, ali opis svojega života i bitne značajke, za razliku od ostalih, upisuje na latinskom. Budući da taj fratar zaslužuje da ga bolje upoznamo, prenosimo nekoliko podataka iz njegove autobiografije. Rođen je u Furlaniji i zaređen za svećenika u Koprnu 1701. U 27. godini života napušta dijecezanski kler i u Piranu uzima odijelo franjevac konventualaca. Doktorirao je iz teologije. Vršio je razne službe u Provinciji sv. Jeronima. Bio je tajnik i prvi asistent provincijske uprave, više puta bio je gvardijan u Piranu. Opis vlastitog života i djelovanja Trani naglo prekida, kao da mu je neugodno: »Dixi et satis est!« Inače, Trani je umro u Piranu 24. lipnja 1737.

U arhivu piranskog samostana, koji je nedavno vraćen Redu franjevac konventualaca, odnosno Slovenskoj provinciji, kojoj sada ovaj samostan pripada, ima još jedan zanimljiv spis ovoga zanimljivog istraživača i zapisivača. Budući da je imao smisla za skupljanje dokumenata, sastavio je *Repertorio*, gdje je naveo 96 isprava iz piranskog arhiva. Najstariji zapis seže u 1422. godinu, a donosi popis samostanskih prokuratora koji su vodili brigu o materijalnom zbrinjavanju ovoga samostana. Većina spisa imovinskog je karaktera, a za nas bi mogao biti zanimljiv spis br. 25 iz 1633. kojim se potvrđuje da se Sv. Jakov u Bujama prepušta tamošnjem kaptolu. Mogao bi također biti zanimljiv samostanski kata-

stik iz 1647. s popisom posjeda koji su sezali duboko i na današnje hrvatsko istarsko područje (poznate Fratrije). Da je pisac ovog kataloga fra Petar Trani, potvrđuje i uvrštenje njegova netom spomenutoga djela »Cronologico Cattalogo e Memorie« (pod broj 94), a i rukopis dokazuje da je riječ o istom čovjeku.

* * *

Zahvaljujući mukotrpnom radu i velikoj pažnji ovih ljudi, prošlost nekih istarskih samostana dobro je poznata i pruža mogućnost dodatnog proučavanja. Da nisu iznenada zatvoreni gotovo svi samostani krajem 18. i početkom 19. stoljeća, vjerojatno bi još neki arhivski materijali bili sačuvani i mnoge nepoznanice ne bi ostajale nerješive ljubiteljima prošlosti. No i ovako imaju dosta posla.

Riassunto

L'intento dell'autore in questo contributo era informare il pubblico su tre diversi cronisti del Settecento, appartenenti tutti e tre alla Provincia di s. Girolamo in Dalmazia dei frati minori conventuali, il cui lavoro paziente e spesso molto scrupoloso ha salvato molte memorie dalla perdita nell'oblio. Tutti e tre contribuiscono a meglio conoscere la situazione e problematica spirituale e materiale dei rispettivi conventi in Istria. Fra Sante Brandolini nella sua opera capitale, intitolata »Cattastico d'oro« trascrive molti documenti preziosissimi per non dimenticare il passato del convento di s. Francesco a Parenzo, dagli inizi fino al fine del Settecento. Il suo predecessore a Parenzo, fra Felice Bartoli, descrive le proprie memorie e impressioni avute durante il periodo del suo guardianato, nei primi decenni dello stesso secolo. Infine, fra Pietro Trani, loro contemporaneo, con le proprie brevi notazioni e memorie vuole informarci su diversi avvenimenti e personaggi del convento di Pirano, dagli inizi al suo tempo. L'opera di questi tre frati cronisti istriani e' di diverso valore e portata, ma pu essere molto utile per conoscere un po' la storia dei rispettivi conventi in Istria.